

Чи можна позбутися кредитних лещат?

Ще два-три роки тому хіба що ледачий не звертався до банківських установ за кредитом. Адже реальну платоспроможність клієнтів банки вивчали формально, а самі умови кредитування просто провокували потенційних позичальників. Кого, скажіть, не зацікавить кредит із нульовим першим внеском на придбання автомобіля?

Ігор ЮДІН,
адвокат

36

Як відомо, переважна більшість кредитів оформлялася в доларах США чи євро і мали вони низькі відсотки. Однак із першими ознаками кризи та після швидкого зростання курсу іноземних валют, обвального падіння вітчизняної грошової одиниці постала низка проблем з оплатою кредитів, загострилися стосунки між банками та клієнтами. При цьому досить часто дії банків були, м'яко кажучи, не зовсім бездоганними з точки зору закону. Щонайперше вони намагалися збільшити розміри відсотків, які позичальник сплачував за користування кредитом. Зрозуміло, що в такий спосіб банк намагався стягнути більше грошей з платоспроможного позичальника з метою зменшення збитків від несплати або невчасної оплати кредитів неплатоспроможними клієнтами. Були й залишаються інші намагання банку змінити умови договору, наприклад, зменшити термін кредитування або збільшити розмір забезпечення кредиту шляхом отримання додаткового заставного майна.

З юридичної точки зору договір із банком, у тому числі й кредитний, є вільним волевиявленням сторін, але без завдання шкоди їх законним правам та інтересам. Стаття 654 Цивільного кодексу України передбачає, що зміна договору вчиняється в такій само формі, як і договір, що змінюється чи розривається. Крім того, навіть за наявності в тексті договору застереження про право банку змінювати відсоткову ставку або про інші суттєві умови така зміна суттєвих умов відбувається після акцептування їх позичальником. Фактично за відсутності доброї волі позичальника на зміну умов договору банк може вимагати прийняття позичальником цих змін у судовому порядку. Отже, у переважній більшості ситуацій зі спробами банку змінити суттєві умови договору фактична зміна умов відбувається лише після підписання позичальником додаткової угоди до договору кредитування.

Практичне значення цього висновку таке: по-перше, позичальник

має можливість не погоджуватися на вимогу банку про зміну суттєвих умов договору; по-друге, якщо так сталося, що жодних додаткових угод підписано не було, а кредитні платежі сплачувались у більшому розмірі, ніж це передбачено початковими умовами договору, можна переглянути свої зобов'язання перед банком з урахуванням того, що зайві гроші повинні були зараховуватися на погашення безпосередньо самого кредиту, а не йти на оплату відсотків за кредит. Відповідно відсотки, які, як правило, нараховуються на залишок, зменшуються, а кредит повертається з випередженням графіка.

Останнім часом досить часто доводиться мати справу з протиправними вчинками діючих чи колишніх працівників банків. Зокрема, це стосується фінансових установ, які активно «роздавали» кредити. З метою поліпшення звітів про результати розміщення кредитних ресурсів, а іноді й заради отримання незаконної винагороди деякі спритні банківські працівники підробляли документи кредитних справ для того, щоб видати кредит особі, яка не мала необхідних документів про доходи. Найчастіше ці підробки стосувалися або довідки про доходи з якогось підприємства, або укладення фіктивного договору поруки, коли визначений таким договором поручитель навіть не знав, що він гарантує виконання конкретних зобов'язань.

Далі схема проста: після того, як позичальник припиняє сплачувати кредит, банк звертається з вимогою до поручителя. Часто представники банку встигають швидко отримати заочне рішення суду та навіть накласти арешт на майно такого «поручителя».

Вести розмови з банком за такої ситуації немає сенсу. Сценарій захисту один – оскарження заочного рішення на підставі невідповідності підпису поручителя. Для цього бажано мати доказ підробки підпису, якого суд не проігнорує. Таким доказом може бути висновок спеціаліста. Для отримання висновку необхідно запитати в банк копію спірного договору, а потім звернутися

до експертної установи. Сьогодні деякі експертні установи, наприклад, Київський науково-дослідний інститут судових експертиз, проводять дослідження вчиненого підпису навіть за ксерокопією документа. Звичайно, це не є повноцінною експертизою підпису, але цього досить як підстави для початку процедури перегляду рішення. Пізніше, вже під час нового судового розгляду, суд у разі потреби сам призначить судову почеркознавчу експертизу.

Аналізуючи складні взаємовідносини позичальника та банку, не можна залишити поза увагою питання роботи так званих колекторів. Незважаючи на велику кількість публікацій, присвячених різним аспектам їхньої діяльності, цей бізнес і далі набирає обертів. Насправді, кожен колектор постійно балансує на межі між законом і злочином. Погроза з його боку на адресу позичальника може бути кваліфікована за статтею 355 Кримінального кодексу України, яка передбачає кримінальну відповідальність за примушування до виконання чи невиконання цивільно-правових зобов'язань. Реальних важелів впливу на позичальника в колекторів немає, тому вся їхня діяльність побудована на створенні психологічного тиску на свою жертву. Розмови про стовідсоткове «вибивання» боргів – відверте шахрайство. Позичальник мусить усвідомити, що право примусового стягнення заборгованості має виключно державний виконавець, який, у свою чергу, може оформити це стягнення винятково на особисте майно боржника. Тому в разі появи в житті позичальника присланого банком колектора, є сенс подати офіційну заяву до правоохоронних органів щодо дій цього «банківського рекетира». Позитивний ефект дає також інформація для банку й колектора про те, що питання урегулювання заборгованості з боку позичальника на підставі відповідної домовленості або договору вже вирішує стороння людина – адвокат чи інший представник.